

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Episcoporum Archiepiscoporum Et Electorum
Moguntinorum, Trevirensium Et Coloniensium**

Kolb, Gregor

Rottwilae, 1725

VD18 12054054

Seculum XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64326)

cis enim consilia conversus Bertholdus diebus, ut vocat Ecclesia, Rogationum, publicis ipse Elector precibus constanter praesens, vicinos hostes ad communia vota invitavit, quo orandi exemplo pacem facillimè impetravit, mirantibus universis, praesertim verò Electore Palatino, Bertholdi constanter aestimatione dignissimi fiduciam: unde dixisse traditur: *en iste presbyter nobis strenuè irridet, armis ter-
ritare ipsum conamur: & ecce quasi verum omnium securus deambulatum vadit.* Postremum hoc notatu dignissimum: ob corruptos populi, & praesertim Sacerdotum mores, imminere nova etiam in religione placita, & poenas justissimo Dei iudicio infligendas praesagens an. 1499. Synodum collegit, ad quam post Episcoporum cœtum viros quosvis doctrinâ & virtutibus insignes convocavit, ut inveterato malo inveniretur idoneum remedium. Adhibita adversus morbos remedia in Bertholdo elusit mors an. 1504. postquam an. 20. universam Germaniam praclaris suis radiis illustravit sub Pont. Julio II.

S E C U L U M X V I .

LIII. IACOBVS ELECTOR XXXVII.

Jacobus è Liebensteiniana Suevorum stirpe natus, avitis natalibus triplex decus adjecit nobilissimum, nimirum excellentem morum probitatem, doctrinam, & praesertim, Serario teste, Virginitatis florem. Relictum ab eodem hoc authore Jacobi compendium ad verbum huc transferre lubet, quod ita habet: *Jacobus, Liebensteinia Suevorum stirpe satus, ad Metropolitanæ Collegij Decanatum pervenerat, excellente Vir probitate, doctrina, & virginitatis laude. Fuit die 30. Decembris an. 1504. ad Archiepiscopale gubernaculum admotus: neque est, quod in eo à quaquam culpetur, nisi quòd ad taxillorum ludum fuisse putetur aliquando propensior.*

Si nisi non esset, perfectus quilibet esset,
Sed pauci visi, qui caruere nisi,

Intersuit celeberrimus an. 1505. Coloniae Comitibus, ad eumque Limpurgensis Abbatis contra Comitem de Leiningen, cuius ministri Cœnobium illius incenderant, causa relata

H

fuit,

fuit, prout à Trithemio Epist. 31, proditum. Interfuit & Comitibus aliis. Iterum an. 1507. Constantiæ Comitibus, ubi de Germaniæ pace Belloque adversus Venetos faciendo multa. Invaletudine, præsertim lumbagine ferè semper conflictabatur. Obiisse ait Bruschius an. 1508. mense Septembri, & diem indicat M. S. L. 17. Calend. Octob. Epitaphium verò sic habet in summo templo: Iacobo de Liebenstein optimo & clementissimo Præsuli, qui anno, ex quo Pontificatum iniverat, secundo, mense Julio die XVI. bonis omnibus Ecclesiæ vicem dolentibus decessit, posteri bene merenti posuerunt. Videntur autem hic ejus anni non ab Electione, sed à consecratione putari. Hucusque ferè ad literam Serarius.

LIV. VRIEL ELECTOR XXXVIII.

URiel è Nobilium Suevorum de Gemmingen profapia prodiit in lucem, luce majori illustratus, dum legum Doctor, eodem tempore inter Nobiles rara avis, dein ædis majoris Moguntinæ Decanus, & tandem Ecclesiæ maximæ Elector est confirmatus. Ne inter Urielem & Erfordenses cives grave nasceretur bellum, autoritate sua impedivit Maximilianus Imperator Urieli clementissimus, dum misit litis arbitrum Laurentium Bibræum Herbipolensium Episcopum laudatissimum. Conventui idem Elector interfuit Imperij publico Treviris præsentè Cæsare, ubi inconsutilem Christi Servatoris nostri vestem denuo viderunt, & eadem Deum Hominem nostri causâ ornatum venerati sunt. *Fragi Virum & parcum* dixerunt non pauci Urielem: unde asserunt, cum fortè incidisset in furem cellæ vinariæ insidiantem, irâ adeò incensum fuisse, ut arrepto ligno obvio furis caput aut cervicem infregit: quo inexpectato mortis eventu usque adeò mutatum, aut veriùs ad agendam pœnitentiam conversum esse, meminerunt etiam, ut clam relicta Electorali dignitate Carthusianorum solitudinem sibi elegerit toti mundo mortuus an. 1514 Sedis 6. sub Julio II. Vide Serarium, qui partem hanc ultimam vocavit admodum dubiam, haud immeritò: nam crebrò fabula huic non absimilis in cellis vinariis, aut inter pocula nascitur, & dum bis terve repetitur, instar historiæ venditur, emittur, amatur & confirmatur.

LV. ALBERTVS II. ELECTOR XXXIX.

Albertus II. Marchio Brandenburgicus filius Joannis & frater Joachimi, utriusque Electoris Brandenburgici, an. Domini 1513. electus Magdeburgensium Archiepiscopus, & Ecclesiae Halberstatensis Administrator, concordi omnium Canonorum calculo vocatus est in Thronum Moguntinum an. 1514. mense Martio. Legitimae electioni continuo accessit Pontificia confirmatio Leonis X. & an. 1518. Romana Purpura, qua Augustae Vindelicorum à Cardinalibus Thoma Cajetano & Mathia Gurcensi pariter Episcopo, Pontificis Leonis X. nomine est exornatus. Hujus Archipræsulis plurimis naturæ, artis & gratiæ donis fulgentissimi ætate, à suis affectis maximi æstimatus Doctor Lutherus nova placita in lucem edidit, ob id iratus maximè Alberto, quòd Joannem Tezelium, è D. Dominici sacra familia insignem Virum, neglecto Luthero antehabuisse, sacrarum Indulgentiarum & pœnitentiæ promulgatorem. Parvi pendendum tantillum virum primò existimavit tantus in Ecclesia & in Imperio Cardinalis & Elector. postquam verò vili pretiosum accedere, & cucillum Electorali Saxonum scuto vidit protegi, tunc enimvero totus adversariis novis contrarius, novo ardore dilexit decorem domus Dei, sacrarum præsertim reliquiarum insignis æstimator & exornator factus: nam Magdeburgo Moguntiam, Saxonum furori in sacras reliquias grassantium cedendum ratus, permulta Divorum ossa transtulit, in quorum honorem post D. Bartholomæi diem festum, diem alterum statuit selemniorem. Verni pariter jejunii observationem longè strictiorem & ipse observavit, & observari præcepit, in cuius parte ultima Dominicæ Passionis memoriam exhibitis publicè ejusdem insignibus, instaurari ritè mandavit, insuper habitis quibusvis illicitis ad defectiorem à Fide Romana invitantibus, sequiorum exemplis, bellis & tumultibus in Germanico præsertim Imperio gravissimis, laudatus

ob hoc à multis illâ S. Codicis sententiâ notissima: *potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit.* Quin & ipsius Lutheri testimonio hunc in modum est aliquando dilaudatus: *rectè institutus est Romæ Albertus, ideoque Lutheranam doctrinam nostram flocci facit* Contra hanc ipsam doctrinam in Germania præsertim novissimam, Albertus Moguntiam evocavit Societatis Jesu Patres eodem tempore adhuc paucissimos: è prima quidem decade venit Petrus Faber, Vir nemini non Catholicorum pretiosus in Germania, præcipuè verò Cardinali & Electori Alberto. Qualis quantusque hic fuerit, prodatur carmine suo Poeta Lutheranus Georgius Sabinus Melancktonis gener ita canens:

Albertus jacet hoc loco sepultus,
 Qui de sanguine regio creatus
 Lumen cardinei fuit Senatus,
 Qui virtute potentiâque rexit
 Magni Saxonicas Ottonis urbes,
 Et Moguntiâci fluentia Rheni.
 Nil Germania majus hoc habebat;
 Nam de litibus arduisque rebus
 Conventus ubi Principes agebant,
 Verbis promptus & elegante lingua,
 Ceu Laertiades regebat alter
 Tutum consilio suo Senatum:
 Ac tot diffidiis ubique motis
 Terrarum bene consulebat orbi.
 Pacis Suafor erat, quieta pacis
 Sævis oia præferebat armis:
 Quin & justitiæ tenax & æqui
 Dignas fontibus irrogare pœnas,
 Complectique bonos, & innocentes
 Mitis non secus ac parens solebat.
 Nec fulvum sibi congregabat aurum,
 Doctos munera conferens in omnes:
 Dispensabat opes, manûque larga
 Sacras Pieridum fovebat artes.

hunc

Hunc lugubria tectus ora velo,
 Albis, Rhenus, Havelus, hunc peremptum,
 Fontis Pegasei cohors, & omnis
 Est respublica profecuta fletu.

Mortuus est Elector Albertus an. 1545. sedit an. 31. sub Pontificibus Leone X. Hadriano VI. Clemente VII. Paulo III.

LVI. SEBASTIANVS ELECTOR XL.

Sebastianum nobilis Heusenstammiorum gens in Hassia edidit in lucem, cui nato splendorem insignem addiderunt Doctoris insignia è Pontificio simul & Cæsareo Jure collata, & eo tempore inter nobiles pretiosa. Decus tertium exornavit priora maximè, quod Elector hic à virtutibus multis, præsertim verò ab avita in religione constantia sibi hausit, & tanquam scuto adversus quasvis bellorum tempestates firmissimo sese defendit, post extinctum Cardinalem Albertum in Comitibus Imperij suam testatus constantiam, periculo solis hostibus tunc formidando. Certè si ullus Germanorum Electorum, aut aliorum Virorum Principum post initum foedus Schmalkadicum succurrit periclitanti Cæsari Carolo V. is fuit Sebastianus, qui Buranum Comitem Maximilianum ex Belgio per Moguntia ditiones in Germaniam copias Cæsari adducentem strenuè adjuvit, & majori victoria sua minori prælusit, ubi nimirum Christophorus Oldeburgicus, & Rifebergus Protestantium, uti appellantur, Duces propè Moguntiam fusi fugatique sunt. Conventibus dein pluribus Augusta Vindelicorum & alibi celebratis interfuit constanter Elector, qui quemadmodum loco & dignitate, ita etiam industriâ, sapientiâ & zelo eminuit, & Concilium Tridentinum de rebus cunctis scitu necessariis ac utilibus edocuit. Nec interea destitit indicere Synodos Diocesanas & Provinciales, in quibus & Episcopos, & horum Sacerdotes subditos singulari eloquentia, ardore & animarum zelo fuit adhortatus ad munus suum strenuè

obeundum. Atque ut absque longiori mora quisque data sequeretur monita, injunctaque observaret præcepta, exemplo in rebus omnibus præluxit, nunc iter difficile ac periculosum in sese suscipiendo, nunc Suffraganeos suos, nunc Oratores sacros aut Legatos mittendo, ut succurreret eminus atque cominus: peragratis nempe pluribus Germaniæ provinciis tandem an. 1551. mense Septembri cum Archiepiscopo Trevirensi Tridentum petiit, magna susceptus omnium Patrum lætitiâ & gratulatione, quòd spem conciperent, fore ut tantis à Germaniæ Præsulibus & Viris Principibus intellecturi essent consilia & sententias restituendæ Germanicæ Ecclesiæ falluberrimas. Sed dum Sebastianus cum Electoribus Trevirensi & Coloniensi, qui brevè secutus jam advenerat, Tridenti Concilio solertissimam dant operam, interea hostes in ditiones maximè Moguntinas grassati mense Martio an. 1552. Archipræsulem Moguntinum ad propria redire compulerunt. Albertus præcipuè Brandeburgicus Elector in Moguntia ruinam intentus, nec ulla vi repelli, nec auro copiosissimo potuit satiari: unde Elector suam Moguntiam relinquere coactus, Argentoratum ascendit; sed inde etiam fugatus in Brisgoiam pervenit per sylvam Hercyniam & Sueviam ad Cæsarem profectus Augustam, tandem absoluto admodum difficili viæ circulo Moguntiam rediit, obortis lacrymis inter cineres suas ditiones contemplantis, & latentibus sub ruina multorum subditorum cadaveribus parentans. Dedit tamen etiam Deo more seditiosorum Ducum multorum pœnas justissimas Albertus: à Mauritio enim Electore Saxonie relictus, & mox superatus, à Sebastiano Archipræsule aliisque Heilbrunnæ Viris Principibus banno Imperij subjectus, pauloque post à Cæsare ipse proscribitus, in Galliam aëffugit. Elector verò Sebastianus curis & laboribus fractus, idum an. 1555. ad Comitia Augustæ rursum celebranda est evocatus, mortis accepit nuntium post annum Sedis 11. acceptissimus Paulo III. & Julio II, Romanis Pontificibus.

LVII. DANIEL ELECTOR XLI.

Danielis Electoris Moguntini præstantissimi gesta brevi compendio conscripta qui desiderat, is monumentum à Danielis Successore scriptum legat, quod ita habet:

Daniel Dei gratiâ Archiepiscopus Moguntinensis S. R. I. per Germaniam Archicancellarius, Princeps Elector, & è nobili familia Brendel ab Homperg an 1555. ætatis 33. electus, Ecclesiam annis 27. optime pacificeque rexit, haud paucis emolumentis auxit atque ampliavit: iustitiam coluit, religionem promovit, charus omnibus extitit. Duos Imperatores Maximilianum II. & Rudolphum II. coronavit. Inculpate vixit, Sacramentis Catholicè perceptis, pie placideque quievit, desiderium sui luctumque cunctis reliquit. Obiit A-schaffenburg an 1582. 22 Martij. C. A. R. I. P. Successor Prædecessori bene merito posuit.

His adde Roberti Turneri natione Angli Oratoris disertissimi & eruditissimi brevem synopsin, qua Moguntia transiens depinxit Archiepiscopi Danielis mores: Homo est Archiepiscopus iis moribus, quibus deberes fingere Principem. Princeps est ea facilitate, qua cuperes formare hominem, ut possit dici & homo Platonis, qualem solum antiquitas putabat Socratem; & princeps Aristotelis, qualem semper omnis Respublica optabat Rectorem. Cui loquuntur senem, firmæ vires juvenem. Hujus speciei nome vides laudem? & cano colore maiestatem Archiepiscopi. & firma vi onus Principis sustinet egregie. Religionis suffulciendæ, confirmandæ quo studio teneatur, abundè satis inducat templum à fundamento non ita pridem erectum, & eleganti opere, vario labore, imagine rara peregre expolitum. Ambrosi videor maiestatem exprimere, atque adeò Ambrosij jam tonantis in Theodosium. Magis crederes, si his addas ejus humanitatem, amorem; quippe sic excepit Bavaros, sic amavit Catholicos, ut quòd tanta suavitate exceperit hospitalis; quòd tanto studio amavit, Pij non solum meritis sit nomen, sed etiam vicerit notionem.

Singulos ferè apices hoc compendio contentos multâs paginâs profecutus est Serarius. Compendium etiam hoc loco sufficiat: addere simul sit satis verba Danielis precatorio libello, & tabulæ constanter oculis patienti inserta:

1. Vita brevis.	6. Victoria anceps.
2. Forma decipiens.	7. Concordia fallax.
3. Pecuniæ fluxæ.	8. Senectus misera.
4. Imperium invisum.	9. Mors felicitas.
5. Bellum perniciosum.	10. Sapientiæ sancta perennis.

Summa

Summa Moguntinae Ecclesiae felicitate sedit an. 27. mortuus an. 1582. Ecclesiam gubernarunt ea aetate Pontifices Marcellus II. Paulus IV. Pius IV. D. Pius V. & Gregorius XIII.

LVIII. WOLFGANGVS ELECTOR XLII.

WOLfgangus in Vangionibus & Nemetibus antiquo Camerariorum, aliis Dalbergorum, stemmate ortus, in Spirensi simul & Moguntina aede principe eminuit Canonicus, ac lapsa tempore utrobique Praepositus. Lectus denique Archipraeful, dum Canonicorum alij Julium Herpipolensem Episcopum judicarent postulandum, insigne tulit enconium, Julium & ipse sibi longè anteferendum clamitans. Mox dein Augustam ad Comitata Imperij publica vocatus, causam geminam eamque perdifficilem iuvit discutere, quarum altera Heterodoxorum querelas, altera Gebhardi Archiepiscopi quondam Colonienfis ad Lutheranorum connubia veriùs, quàm religionem transfugium spectabat. Sebastiani & Danielis Antecessorum suorum vestigiis gnaviter insistendum ratus, infectos novitatibus libros procul Catholicorum oculis removeri mandavit, non alia de re locutus jucundius, quàm de reductione in errores lapsorum, quibus & ipse succurrit consiliis & auxiliis potentissimus. Praebuit ea res ansam Calvinii & Lutheri asseclis, rumore & libellis infamibus proscindendi Societatem Jesu, à Sebastiano, Daniele & Wolfgango maximi habitam, quod horum ultimus ostendit maximopere, testimoniis publicis adversariorum commenta refellens, & Virorum Principum auxilia ea super re implorans. Unde ad Regem Poloniae etiam dedit literas ob commentum Provinciae Societatis Polonicae irrogatum à Germanis Calvinianis. Inter maximi nominis principes, quos eo tempore Moguntia fuit venerata, fuerunt Philippus & Ferdinandus Guilielmi Ducis Bavari filius uterque, magna Wolfgangi voluptate in Atheneo Societatis publico virtutibus

virtutibus & literis navans operam: quibus accessit Carolus Serenissimi Lotharingæ Ducis filius Metensis Episcopus in Canonicorum Moguntinorum Album tum temporis relatus. Compendio dicantur multa. Quod belli & pacis tempore desiderari ultra poterat in Wolfgango, non erat: hostis enim cum nunc instaret cominus à Romana Ecclesia fugitivus, aut eminus in Hungaria Mahometanus, muneri suo Elector examuffim satisfecit. Interea prægravi senectute domi detentus in sua provincia, nihil non egit, ut Ecclesiæ, Imperii & suam causam ageret. Serarius Wolfgangi gesta clausit hac coronide: *Funebrem habuit concionem R. D. Ioan. Elgardus SS. Theologiae Doctor ejusdemque Principis Sacellanus. Multa de illo dixit, oculatus ipse testis, præclara. I. quod in ægritudine illa sua, cum quadragesimale ageretur jejunium, nulli aut Medico aut alteri carniæ esum suadenti cedere voluerit. II. Quod quotidianas Canonicasque preces omni omnino die, ne in lethali quidem morbo eas intermittendo diligenter precatus. Et hic memini Oratorem, justo quodam dolore commotum, in eorum teporem ac desidiam Clericorum invecum, qui nulla sepe aut levi certè causa domi vel foris, Officii statusque sui prorsus immemores, Sancto illi Sacrum precum debito non satisfaciunt, III. quod admodum demissè, magnòque cum animi dolore de peccatis confessus sit, idque audio, illum etiam solitum antea observare & à Confessario Patre, ut sese moneret, ac reprehenderet liberè, petere: peccatorem enim se esse, Dei vices illum sustinere. IV. Cum damni aliquid segetibus à feris inferri querelæ ad eum venissent: malo, dixit, ferinis perpetuò carere carnibus, quàm detrimento affici subditos. Diem suum obiit an. 1601. postquam sedit an. 19. sub Pont. Gregorio XIII. Sixto V. Urbano VII. Gregorio XIV. Innocentio IX. & Clemente VIII.*

SECULUM XVII.

LIX, IOANNES ELECTOR XLIII.

Joannes Adamus ex illustrißima Bikiorum stirpe germen nobilissimum Herbipoli & Moguntia mansuetioribus & severioribus instructus literis, Franciam & Italiam petiit, ubi ob corporis venustatem & præclaram indolem uno alteròve in hospitio